

บทที่ 5

การวิเคราะห์และสรุป

จากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุน และการประมาณค่าผลตอบแทนในบทที่ 3 และบทที่ 4 แล้วนั้น ได้นำมาเปรียบเทียบและสรุปให้เห็นถึงค่าใช้จ่ายลงทุนและผลตอบแทนของภาพรวมและของแต่ละกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 ผลสรุปคือค่าใช้จ่ายลงทุนการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพเป็นค่าใช้จ่ายลงทุนของโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช สกลানอนามัย 12 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ร้อยละ 36.30 44.64 18.34 และ 0.72 ตามลำดับ คิดเป็นค่าใช้จ่ายลงทุนค่าแรง ค่าวัสดุ และค่าเสื่อมราคาและซ่อมบำรุง ร้อยละ 63.85 31.37 และ 4.78 ตามลำดับ และเป็นค่าใช้จ่ายลงทุนในกิจกรรมอนามัยแม่และเด็ก วางแผนครอบครัว และสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ร้อยละ 42.54 37.87 และ 19.59 ตามลำดับ แยกวิเคราะห์แต่ละกิจกรรมย่อยได้ดังนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมอนามัยแม่และเด็ก

5.1.1 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุนของอนามัยแม่และเด็ก

ค่าใช้จ่ายลงทุนของอนามัยแม่และเด็กต่อราย คิดค่านวมค่าใช้จ่ายลงทุนรวมทั้งให้บริการ หาดด้วยจำนวนรายผู้รับบริการ ได้ว่า ค่าใช้จ่ายลงทุนต่อรายกิจกรรมอนามัยแม่และเด็กโดยเฉลี่ย 196.90 บาท ตามตาราง 5.1 ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายลงทุนค่าแรง ค่าวัสดุ และค่าเสื่อมราคาและซ่อมบำรุง ร้อยละ 51.73 44.96 และ 3.31 ตามลำดับ

ตาราง 5.1 ค่าใช้จ่ายลงทุนของอนามัยแม่และเด็ก ต่อราย

พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายลงทุน	จำนวนผู้รับบริการ	ค่าใช้จ่ายลงทุนต่อราย
2530	228,791.03	1,247	183.47
2531	237,611.05	1,488	159.68
2532	264,609.86	1,512	175.00
2533	230,396.65	1,064	216.53
2534	284,386.81	1,016	279.91
	1,245,795.40	6,327	196.90

5.1.2 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุนและผลตอบแทนจากการให้บริการ

จากค่าใช้จ่ายลงทุนที่ดำเนินการในช่วง พ.ศ. 2530-2534 คิดเป็นเงิน 1,245,795.40 บาทนั้น นำมาประมาณค่าผลตอบแทน โดยการวัดจากผลขั้นสุดท้ายของการให้บริการ จากการป้องกันทารกเสียชีวิตได้ คิดเป็นเงินเท่ากับ 2,081,292 บาท โดยคิดออกมาเป็นอัตราส่วนผลตอบแทน/ค่าใช้จ่ายลงทุน ได้ผลเป็น 1.67:1 ดังตาราง 5.2

ตาราง 5.2 อัตราส่วนผลตอบแทน/ค่าใช้จ่ายลงทุน ของอนามัยแม่และเด็ก

อนามัยแม่และเด็ก	จำนวนเงิน
ค่าใช้จ่ายลงทุน	1,245,795.40
ผลตอบแทน	2,081,292.00
อัตราส่วนผลตอบแทน: ค่าใช้จ่ายลงทุน	1.67:1

5.2 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมการวางแผนครอบครัว

5.2.1. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุนของวางแผนครอบครัว

ค่าใช้จ่ายลงทุนของการวางแผนครอบครัวต่อราย คำนวณ จากค่าใช้จ่ายลงทุนวางแผนครอบครัวหารด้วยผลการปฏิบัติงานวางแผนครอบครัว ได้ค่าใช้จ่ายลงทุนวางแผนครอบครัวต่อราย เท่ากับ 107.24 บาท ดังตาราง 5.3 ค่าใช้จ่ายลงทุนวางแผนครอบครัวเป็นค่าแรงร้อยละ 71.39 ค่าวัสดุร้อยละ 23.41 และค่าเสื่อมราคาและซ่อมบำรุงร้อยละ 5.18

ตาราง 5.3 แสดงค่าใช้จ่ายลงทุนวางแผนครอบครัวต่อราย

	ค่าใช้จ่ายลงทุน	จำนวนผู้รับบริการ	ค่าใช้จ่ายลงทุนต่อราย
2530	178,484.79	1,759	101.47
2531	188,611.24	2,200	85.73
2532	202,931.99	1,832	110.77
2533	250,168.04	2,239	111.73
2534	289,058.66	2,404	120.34
รวม	1,109,254.72	10,343	107.24

5.2.2 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุนและผลตอบแทนกิจกรรมวางแผนครอบครัว

การประมาณค่าผลตอบแทนการวางแผนครอบครัวโดยการวัด การป้องกันการเกิดได้ 1 คนนั้น จะให้ผลในการประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐมาน้อย เพียงใด พบว่าถ้ารัฐไม่สามารถป้องกันการเกิดได้จะมีคนเกิดเพิ่มอีกในอำเภอนคร หลวง 890 คน ซึ่งรัฐจะต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายลงทุนถึง 1,365,455.80 บาท คิดเป็น อัตราส่วนผลตอบแทน: ค่าใช้จ่ายลงทุน 1.23 : 1 ดังตาราง 5.4

ตาราง 5.4 อัตราส่วนผลตอบแทน/ค่าใช้จ่ายลงทุน ของการวางแผนครอบครัว

วางแผนครอบครัว	จำนวนเงิน(บาท)
ค่าใช้จ่ายลงทุนเพื่อการป้องกันการเกิด	1,109,254.72
ค่าใช้จ่ายที่รัฐสามารถประหยัดได้หากป้องกันการเกิดได้ 890 คน	1,365,455.80
อัตราส่วนผลตอบแทน:ค่าใช้จ่ายลงทุน	1.23 : 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3 ผลการวิเคราะห์การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

5.3.1. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุนของการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

ค่าใช้จ่ายลงทุนของการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคต่อราย คิดคำนวณค่าใช้จ่ายลงทุนรวมที่ให้บริการหารด้วยจำนวนผู้รับบริการ ได้ค่าใช้จ่ายลงทุนต่อรายเป็น 65.30 บาท ถือเป็นารได้รับการฉีดวัคซีนครบ

ตาราง 5.5 ค่าใช้จ่ายลงทุนของการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคต่อราย

พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายลงทุน	จำนวนผู้รับบริการ	ค่าใช้จ่ายลงทุนต่อราย
2530	88,361.16	1,417	62.35
2531	96,007.34	1,884	50.95
2532	105,260.21	2,040	51.60
2533	126,915.20	1,830	69.35
2534	157,216.31	1,615	97.35
รวม	573,760.22	8,786	65.30

5.3.2. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุนและผลตอบแทน โดยการประมาณค่าผลตอบแทนจากการให้ภูมิคุ้มกันโรค โดยวัดจากจำนวนผู้ป่วยที่ป้องกันการเกิดโรคแล้วคิดเป็นเงินค่ารักษาพยาบาลที่ประหยัดได้ พบว่าจำนวนผู้ป่วยที่สามารถป้องกันการเกิดโรค คิดเป็นค่ารักษาพยาบาลเป็นเงิน 2,128,859.-บาท ซึ่งจะประหยัดค่ารักษาพยาบาลได้ถ้าไม่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคดังกล่าว โดยใช้งบประมาณลงทุนในกิจกรรมนี้เพียง 573,760.22 บาท คิดเป็นอัตราผลตอบแทน: ค่าใช้จ่ายลงทุน เท่ากับ 3.71 : 1

ตาราง 5.6 อัตราส่วนผลตอบแทน/ค่าใช้จ่ายลงทุน ของการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	จำนวนเงิน(บาท)
ค่าใช้จ่ายลงทุนให้ภูมิคุ้มกันโรค	573,760.22
ค่ารักษาพยาบาลที่ประหยัดได้ถ้าไม่มีการเจ็บป่วย	2,128,859.00
อัตราส่วนผลตอบแทน:ค่าใช้จ่ายลงทุน	3.71 : 1

5.4 ข้อจำกัดของการประมาณค่าผลตอบแทนจากการลงทุนกิจกรรมการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ

ข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยนี้พอสรุปได้ดังนี้

(1.) ข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายลงทุน

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุนเป็นการคิดค่าใช้จ่ายลงทุนของผู้จัดบริการเพียงด้านเดียว โดยการคิดค่าใช้จ่ายลงทุนของสถานบริการในเขตอำเภอนครหลวงจากหมวดงบประมาณรายจ่ายของสถานบริการทุกระดับในอำเภอนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาย้อนหลังตั้งแต่ปี 2530-2534 การหาข้อมูลต้นทุนของกิจกรรมที่ใช้จริงๆ โดยการศึกษาย้อนหลังไม่สามารถทำได้ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการคำนวณค่าใช้จ่ายลงทุนจากงบประมาณรายจ่าย ซึ่งอาจจะเท่าหรือไม่เท่ากับที่จ่ายจริง เพราะมีการใช้เงินจากแหล่งอื่นๆอีก เช่น เงินบริจาค เงินรายได้อื่นๆ หรือสิ่งของที่ได้รับบริจาคแทนเงินมาใช้ในการกิจกรรมนั้น แต่ว่าการคิดค่าใช้จ่ายลงทุนจากงบประมาณรายจ่ายมีข้อดี คือ เป็นข้อมูลที่สะดวกในการค้นหาและคำนวณ

นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการคำนวณค่าใช้จ่ายลงทุน คือ กิจกรรมที่ให้บริการทางสาธารณสุขกิจกรรมหนึ่งๆ มักจะร่วมกันคือใช้ทุนร่วมกัน ดังนั้นการคิดต้นทุนกิจกรรมการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพจึงต้องใช้หลักการกระจายต้นทุน ซึ่งจะได้เพียงค่าประมาณการเท่านั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลจากการศึกษาวิจัยต้นทุนของสถานบริการสาธารณสุขปี 2523 จัดทำโดยกองแผนงาน สัดส่วนของเวลาการปฏิบัติงานและสัดส่วนของงานที่ปฏิบัติ เป็นหลักเกณฑ์ในการกระจายต้นทุน ของงบประมาณปี 2530-2534 ซึ่งระยะเวลาห่างกันมาก แต่ก็ไม่มีการศึกษาอื่นที่ทันสมัยกว่าซึ่งสามารถค้นหาได้ ถึงอย่างไรก็ตามตัวเลขบางตัวได้นำมาปรับให้เป็นค่าที่ใกล้เคียงปัจจุบันดดยดัชนีราคา แต่ก็ยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นค่าที่ถูกต้องที่สุด

(2.) ข้อจำกัดทางด้านการประมาณค่าผลตอบแทน

การประมาณค่าผลตอบแทนของกิจกรรมการป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพ เป็นการวัดค่าผลตอบแทนในขั้นสุดท้าย เช่น การวัดผลที่ได้ของกิจกรรมอนามัยแม่และเด็ก จากการป้องกันการตกตาย ในรูปของเงินรายได้ที่พึงจะได้รับ ถ้าทารกนั้นมีชีวิตอยู่รอด โดยวิธี Human Capital Approach ซึ่งเป็น การยากในการประมาณค่า เพราะมีปัจจัยอยู่เป็นจำนวนมากที่จะทำให้เด็กทารกที่มีชีวิตต้องได้รับการเจ็บป่วย รัฐให้การสนับสนุนด้านการรักษาพยาบาล จึงเป็นเพียง แนวคิดเท่านั้น เพื่อให้ได้ถึงวิธีการประมาณค่า

การวัดผลที่ได้ของกิจกรรมการวางแผนครอบครัวในรูปของ การป้องกัน การเกิด โดยวัดเป็นค่าของเงิน ในรูปการประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐบาลเมื่อไม่มีคนเกิด 1 คน เมื่อเทียบกับงบประมาณที่ลงทุนไป ซึ่งการวัดถึงค่าใช้จ่ายที่รัฐจะประหยัดได้นั้นบ่งชี้ให้เห็นถึงการประหยัดงบประมาณ แต่อาจไม่ใช่ผลตอบแทนการลงทุนที่แท้จริง

การวัดผลตอบแทนในกิจกรรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค โดยวัดการป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน คิดเป็นค่ารักษาพยาบาลที่ประหยัดได้ โดยใช้ข้อมูลผู้ป่วยที่เป็นโรคในช่วง พ.ศ. 2525-2529 คำนวณจำนวนผู้ป่วยที่ป้องกันได้ในช่วง พ.ศ. 2530-2534 แล้วคิดค่ารักษาพยาบาลที่ประหยัดได้ ซึ่งเป็นแนวทางการประมาณค่าผลตอบแทน แต่จำนวนการป้องกันการป่วยที่แท้จริงนั้นไม่อาจหาได้เนื่องจากภูมิคุ้มกันของวัคซีนเป็นผลสะสมและได้รับต่อเนื่องมาในประเทศไทยเป็นเวลาหลายปีแล้ว

5.5 ข้อเสนอแนะ

- (1.) การศึกษาวิจัยนี้ชี้ให้เห็นภาพของความสำเร็จในการลงทุนทางด้าน การป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ เพราะให้ผลตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายลงทุน
- (2.) การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งไม่เป็นตัวอย่างที่เป็นตัวแทนและไม่ใช้ภาพรวมของ ประเทศหากมีการศึกษาต่อไป ควรจะวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุนและผลตอบแทนกิจกรรมอื่นๆ และกิจกรรมทั้งสามประเภทนี้ในภาพรวมของประเทศ
- (3.) ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาวิธีการคิดผลตอบแทนการลงทุนของแต่ละกิจกรรมขึ้นใหม่ให้มีหลักการเหตุผลที่เหมาะสม และมีผลที่น่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น